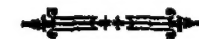

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

ચોરના ભાઈ ઘંટી ચોર.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શા. મંગળદાસ લલ્લુભાઈ નારણદાસ બુકસેલર.

લીમડાચોક—મુરત,

મુરત—મરાનપુરી ભાગળ હિંપર આવેલા “ શ્રી અનાવિલ ”

પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં ગોવિન્દજી ડાહ્યાભાઈ નાથકે છાપ્યું.

આવૃત્તિ ૧લી.

પ્રત ૩૦૦૦.

સંવત ૧૯૭૯.

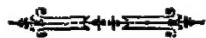
સને ૧૯૨૩.

કિંમત ૦-૨-૦.

૧૦૬૩૭

ચોરના ભાઈ ઘંટી

ચોરના ભાઈ ઘંટી
૧૯૩૭
જામદાવાદ
જિલ્લાની કોર્ટ

આપણા પાસે એક ગામમાં સવાઈ રંગ રહેતો હતો. તેણે મોટા રાજા તથા સાહુકારો કમીને દોલત એકઠી કરી હતી તેને એક છોકરો હતો, જેનું નામ હમદાસ હતું તે બહુ ઉંડાઉ હતો; બાપને મરણ પછી બધી દોલત મોજમજ અને એથઆરામમાં ખુદી ગઈ. અને પોતાના ગુજરાનને માટે હરકત પડવા સાગી ત્યારે તેની માએ તેને કહ્યું કે ગુઆ પીટયા, તે તો બધી દોલત ધુગધાણી કરી. અને હવે આપણું ગુજરાન કરવાને કાંઈ રહ્યું નથી તેથી હવે આપણે ખાઈશું શું? ત્યારે હમદાસે કહ્યું, જા, રીટર શું કરવા કરે. છે હું કમાવનારો કેવો બેઠો છું લાવ તારી પાસે થોડા બજાર રૂપીઆ લોય તો લાવ, હું કમાવા જઈ છું, પછી તેની આ પોતાના એક સગાને ધેર ગઈ અને તેને વાત કહીને સો રૂપીઆ ઉઝીના લઈ આવી; અને તે રૂપીઆ અને તેના બાપની સો રૂપીઆની થોડી તેને આપી અને બાપને વાસ્તે થોડા શેટલા કરી બાંધી આપ્યા. તે લઈને હમદાસ કમાવાને ઉત્તર તરફ ચાલ્યો ને થોડા દિવસમાં એક ગામમાં ખાવી

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૬૩૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ચારના ભાગ ધાર્યારે

વિષય ૧ : ૧ :

પહોંચ્યા તે ગામ ચાર માઈ જેઝા ઠગ હતો. તેઓનું હતું તેઓ જ આવે તેની દોલત ઠગીને લઈ લેતા હતા. ઠગદાસ ગામને ઝાંપે કુવા હતો ત્યાં જુમ લાગવાથી પોતાનું પેટનું છોડી ખાવા ખેડે ને શેર લાનું પંટકું ખાતો જ્ય ને રૂપીઆ એક એક નાખતો જ્ય ને મોહોરથી એક દસ; સો હજાર દશ હજાર લાખ એ પ્રમાણે ગણતો જ્ય.

એવામાં પેલા ઠગની ચાર બહેનો કુવામાંથી પાણી કરવાને આવી. તેઓએ આ છોકરાને રૂપીઆ ગણતો જોયો તેથી વેહેલા વેહેલા બધને પોતાના ધણીને એતાવ્યા અને કહ્યું કે એક છોકરો કુવા પાસે ખેડો છે તે લાખો રૂપીઆ ગણે છે. એવું સાંભળીને પેલા ચાર ઠગો કુવા પાસે આવ્યા, અને ઠગદાસને એકલો ખેડેલો જોઈને કહ્યું કે બાણજ બાણજ; અહીંયા એકથી કેમ ખેડો છે. ચાલ આપણે ઘેર ઠગદાસે કહ્યું હા, મામા ચાલો આપણે ધણે દીવસે મળ્યા એમ કહીને ઠગદાસને પોતાને ઘેર લઈ ગયા.

હવે મામાએ બાણજ ધણે દીવસે ઘેર આવ્યો છે તેથી તેની પરેણાગત કરવાને લાડવાને વાલ બનાવ્યા; તેમાં બે લાડુ બાણજને વારતે ઝેર નીખીને બતાવ્યા હવે જ્યારે મામા બાણજ જમવા ખેડો ત્યારે બાણજના બાણમાં બે પેલા ઝેરના લડુ મુક્યા બાણજ પણુ ઠગતો છોકરો હતો તેથી તે સમજી મંચો, આ ચારે ઠગ છે, તેથી ઠગદાસે મામાને કહ્યું, કે મામા આપણે ધણે દહાડે મળ્યા તેથી સાથે બેસીને જમવું જોઈએ મામા મમરાયા ને પેલા લાડુ ઉગાડીને પ્રીત્ત ધીના મરેલા મુકવાને કહ્યું જમી રહ્યા પછી મામાએ બાણજને એક બાળને સવાલ પૂછે, ને જ ના બોલે તે નવસો રૂપીઆ આપે, ઠગદાસે તે કહ્યું કે ક્યું ને મામાએ બાણજને ધણાક સવાલ

જ્યાં પણ ભાણેજ હાને હા કહ્યા કરે પછી ભાણેજને પુછવાની
રી આવી ત્યારે ભાણેજ મામાને પુછ્યું કે મામા તમે કુત્રા પાસે
મને તેડવા આવ્યા હતા મામા બોલ્યા હા ભાઈ ઠગદાસે પુછ્યું તમે
ઝેરના બે લાડવા બનાવ્યા હતા ? મામા બોલ્યા ના ભાઈ એ પ્રમાણે
ઠગદાસે ત્રણ વખત ના બોલાવીને સત્તવીસસો રૂપીયા લીધા હવે
હવે રાત પડી ત્યારે મામાએ ભાણેજનું કાટકું કરવાને તેનું બીજાનું
એક કુવા ઉપર બનાવ્યું એવી રીતે કે સુવે કે અંદર પડે પણ
ભાણેજના પગ એ બીજાનાને લાગતાંજ બીજાનું અંદર પડી ગયું,
ને તે બીચારા ઠગદાસને જમીન ઉપર સુઈ રહેવું પડ્યું, હવે સવારે
ભાણેજને જાણતા જોઈને મામાએ વિચાર્યું કે આ કોઈ ઠગ છે.
એમ ધારીને રસાવી દેવાની તબવીબ કરી.

હવે મામાએ ભાણેજને કહ્યું કે આપણે પાસેના ગામમાં બીજા
ને ધેર ચોરી કરવાને જઈએ ભાણેજએ તે કયુલ ચક્રું અને એક
દીવસે રાતનું જવાનું તકકી કર્યું હવે ચુકર કરેલા દીવસે તેઓ
રાતના ગામમાં જવાને નીકળ્યા ને મધરાતે રાતના મહેલ આગળ
આવી પહોંચ્યા, મામાએ ખાતર પાડ્યું ને ભાણેજએ ઉપર જઈને
ચોરી કરવાનું કયુલ ચક્રું ઠગદાસે ઉપર જઈને જોયું તો રાત પોતાનો
પોસાક ખીટી ઉપર ટીંગાવીને ભર ઉધમાં ઉઘે છે, એવું જોઈને
ઠગદાસે રાતનો પોસાક પહેર્યો અને સીપાઈઓ જોયો સુત્રા હતા
તેઓને ઉઘાડીને મેહેલની પાછળ ફેંચી છે તેને પકડવાને કહ્યું; બધા
સીપાઈઓ જમાલખા, તીજમારખા જુનેખા, વીજેર મેહેલની પક.
વાડે દોડ્યા; અને ચારે દુગને પકડ્યા ઠગદાસે રાતનો પોસાક
ઉતારીને મામા પાસે આવ્યો, અને સલામ કરીને પુછ્યું મામા

કેવી મળ પડે છે ? મામા કહે બાપ કાંઈ છુટવાનો ઉપાય છે ?”
 ઠગદાસ કહે હા મામા તમારી પાસે જે ધન ખજાનો હોય તે ખને
 ખતલાવો તો તે લાવીને હું તમને હમણાં છોડાવું મામાએ હા કહી
 ને તેને નીચાની આપીને હજી કે મામીને કહેજે કે મામા પકડાયા છે
 તેથી બોયરામાં જે સાત હીરા માણેકની ગુણા છે તે આપે ઠગદાસે
 મામી પાસે જઈને સાત હીરા માણેકની ગુણા લીધી અને પોતાની
 સો રૂપીઆની ઘોડી મામાની બસો રૂપીઆની ઘોડીને ઠેકાણે બાંધીને
 પોતાના ઘર તરફ ચાલતો ગયો,

ઠગદાસ મામાને સલામ કરી ખીજવીને જાય છે,

ઘર તરફ જતા રસ્તામા રાત પડી જવાથી એક પટેલને ઘેર
 ઉતર્યો પટેલ કોઈ રાજાનો કુંવર હશે એવું જાણીને તેને સારી સારી
 રસોઈ કરાવીને જમાડ્યો ને આરામ લેવાને વાસ્તે સાડ મિઠાઈ
 બનાવિ આપ્યું; મધરાતે જ્યારે મધ્ય ભર ઉંઘમાં હતા ત્યારે ઠગદાસે
 છોડીને પટેલની આરસો રૂપીઆની ઘોડીને ઠેકાણે પોતાની બસો રૂપી-
 આની બાંધી અને તે ઘોડી ઉપર સાત ગુણા મુકીને ચાલતો ગયો,

હવે પેલા ચાર ઠગ જેઓ પકડાયા હતા તેઓને છઠ્ઠ મહીનક
 ની ટીપ મળી હતી તેઓ છુટીને ઘેર આવ્યા ત્યારે માલમ પડ્યું
 કે બાણુને સાત ગુણા લઈ પોતાને ઘેર જતા રહ્યો છે મધી ચારે
 જણા બાણુને ઘેર આવવા નીકળ્યા રસ્તે આવતાં રાત પડી જવા
 થી પેલા પટેલનેજ ઘેર ઉતર્યા તેઓએ પોતાની બસો રૂપીઆની
 ઘોડી બાંધી જોઈને પટેલને પ્રુછ્ય કે આ ઘોડી કોની છે ? પટેલે
 જવાબ દીધો કે એક છોકરા સાત ગુણા મુકીને મારી ઘેર ઉતર્યો
 હું તેને તમારો ઘોડી મુકીને મારી આરસો રૂપીઆની ઘોડી લઈ જતો

રહેશે છે. હમ બોલ્યો કે એ સાત ગુણો હમારી હતી તે અને, બેવા
જનએ છીએ તમારે આવવું હોય તો અમારી સાથે આવો પટેલ
હા પાંડી, ને પાંચ જણા, બાણુજીને ઘેર જવા નીકળ્યા,

હવે ઠગદાસે જતા વારજ સાત ગુણો ભોખરામાં મુઠ્ઠી અને
અને એક બે દરવાજાવાળો માટીનો કાઠાર બનાવ્યો. કહ્યો તેની
અંદર કાંઈ જાણે નહીં એમ માટીની પોતાની અધરીના જેવી એક
અધરી ઉભી કરી હતી; અને પોતાની અધરીને કહ્યું હતું કે તું
મારા ચાર મામા તથા પાંચમો પટેલ આવે ત્યારે હું તને લાડવા
બનાવવાનું કહીશ ત્યારે તું કહેજે કે તમારા મામા તેમા ખરે શું ?
એમ કહીને કાઠારમા પેશીને ખીજે રસ્તે જતી રહેજે, અને સારા
લુગડા પહેનીને તરત પાછી આવજે.

હવે એક દીવસ જ્યારે ઠગદાસે ઝોટસે એસી પોતાનો હુંકરો
ગમડાવતો હતો ત્યારે મામાને આવતા જોઇને બોલ્યા આવો મામા,
આવો મામા આપણે ધણે દીવસે મળ્યા કેમ સારી પેઠે તો
છો ?” એમ કહી મામા અને પટેલને ઉપર લઇ જઇને એસા-
ડવા, ઝોટલામાં ઠગદાસની અધરી આવી તેને ઠગદાસે લાડવા
બનાવવાનું કહ્યું, પણ તેણે ના કહી, ને કાઠારમાં ચઢને ધરમા
જતી રહી, તરતજ ઠગદાસે ઉઠીને કાઠારને એક તરવાર મારી
તેથી કાઠાર માટીનો હોવાથી ભાગી ગયો ને પેઢી માટીની અધ-
રીનું મળ્યું કપાઇ જઇને નીચે પડી તરતજ ઠગદાસ તેને ઉપાડીને
વાડામાં તાંબી આવ્યો, પેઢી મામા ઠગદાસની અધરી જીતી
જોઇને બોલ્યા “બાણુજી તે તારી અધરીને મારી તાંબી, ને ખાંચી
જીવતી કેમ થઇ ?” ઠગદાસે જવાબ દીધો કે આ તરવારમાં જોયે
શુધ છે કે જે પોતાની અધરીને મારીને મારી નામે તો પે.ડી

વારમા જોવી હોય તેથી વધારે ખુશસુરત થઇને જીવતી થાય
 મામાએ તે તરવાર માંગી અને આઠ દીવસનું ભાડું આઠ હજાર
 રૂપિયા આપવાના કરીને તે તરવાર લઇ ગયા. રસ્તામા આવતા
 પટેલનું ઘર પેહલું આવવાથી પટેલે પોતાના ઝોરડામાં જઇને
 પોતાની બધરીને પાંચ સાત તરવાર ખેંચી કઢાડી તેની તે મરી
 ગઇ પછી જીવતી શેની થાય ? પટેલે વિચાર્યું કે જો હું હમણા
 ખુલ્લું કરીશ તો આ ચારે જણાની બધરીઓ જીવતી રહી જશે.
 તેથી પોતાની પાટોશ્ચુ જે વધારે ખુશસુરત હતી, તેને કાંઇ આપ-
 વાનું કરીને સંપ્રવાને બોલાવી, પછી પેલા ચારે જણને પેલી
 પાટોશ્ચુને કહ્યું કે જુઓ કેવી ખુશસુરત થઇ છે તે જોઇને ચારે
 મામઓ જમવાને ન રહેવા અને વેહેલા પોતાને ઘેર ગયા.

ઘેર જતા વારનેજ મોટા મામએ પોતાના ઝોરડામાં પોતાની
 બધરીને બોલાવી બધરી આવતાંજ વારને તરવાર ઊઘાડી જોઇને
 ગભરાઇ અને બોલી બરવાર ! મેં 'શુ' માણુજને સાત ગુણે આ-
 પી દીધી છે મોટા મામએ બધરીને આવા કલાવાલા કરતા છતાં
 તેને મારી નાંખી. અને કલાક એક સુધી તેની પાસે બેઠી થયો
 પણ તે મંઇ ઉઠી નહી ને આખરે પરતાયો, તેણે વિચાર્યું કે આ-
 તો માણુજની હુઆઇ છે એમ કહીને ઝોરડાને તાણુ દહીને બાહર
 આંબો ત્યારે બીજા મામએ એ પુછ્યું કે તારી બધરી ક્યાં છે
 પેલા મામએ જવાબ દીધો કે તે ઘણી ખુશ સુરત થઇ છે, તેથી
 તમને બતાવવાની નથી, તમારી નજર લાગે, એવું સાંભળીને બીજા
 મામએ પણ પોતાની બધરીને મારી નાંખી એ પ્રમાણે તે ચારે
 જણએ પોતાપોતાની બધરીને મારી નાંખી જ્યારે નાના મામએ
 પોતાની બધરીને મારી નાંખી અને પછી ઉઠી નહી ત્યારે મામજોને

કહ્યું કે ભાઈ ! મારી બધરી તો હઠતી નથી ત્યારે બધા બાઈઓ
બોલ્યા કે બાણુજીએ આપણને છેતર્યા.

હવે મારે બાઈઓ બાણુજીને ઘેર પાછા જવાને નીસરયા રસ્તામાં
આવતાં પેલા પટેલને ઘેર ઉતરયા, ને પાંચ જણાએ બાણુજીને ઘેર જવાને
નીકળ્યા રસ્તામાં આવતા પાંચે જણાએ મધરાતે તેને ખાટલાની
સાથે બાંધીને, ગામની આઢેર બાર માઢીને છેટે એક મોટો કુંબો
હતો, તેમાં નાંખવાનો વિચાર કર્યો.

હવે પાંચે જણા બાણુજીના ઘર આગળ આવી પહોંચ્યા, તે
વખતે બાણુજીએ ઝોટલે બેસીને હોકા મગડાવતો હતો મામાને જોઈને
હમદાસ બોલ્યા “ આવો મામા આવો મામા કેમ બધરીને નવી
કરી આવ્યા ” મામાએ કહ્યું હા બાણુજી હે તારી તરવાર અમારી
બધરી તો ગઢુ ખુબ સુરત થઈ છે, હમદાસે મામાને વાસ્તે સાફ
સાફ ખાવાનું બનાવ્યું, જ્યારે રાત પડી ત્યારે મધરાતે પાંચ જણા
હઠીને બાણુજીને મેં સીવીને ખુબ જોરથી બાંધ્યો ને હંમદીને
કુંવાતરફ ચાલ્યા, જંગલમાં આવ્યા પછી પાંચે જણાને દયા આવી
તેથી બાણુજીનું મેં બોધાય એવી રીતે ખુલ્લું કર્યું; અને પાણીની
તરસ લાગી હશે તેથી પાસે નાની વાવડી હશે તેમાં બાણુજીને
રસ્તામાં મુકીને પાણી પીવાને ગયા. બાણુજીએ તેઓના ગયા પછી
મારે નથી પરણવું, એમ મોઢેથી બોલવા માંડ્યું. ઝોટલામાં એક
ભરવાડ મા બાપ વગરની એક ખુબસુરત કુંવારીકાને બીજે ગામ
મુકવા જતો હતો તેને કાને બા અવાજ પડ્યો તેથી તે વહેલો
વેહેલો તે જગ્યાએ આવ્યો ને હમદાસને પુછ્યું, ભાઈ કેમ છુમે
મારે છે ? હમદાસે કહ્યું ભાઈ પાંચ જણા મને બધરી પરણાવવા
તેડી જાય છે ને મારે નથી પરણવી જો તારે પરણવી હોય તો મને

હોડ અને અહીંયા બંધાઇ જા બરવાડે તે કપુલ કર્યું ને હમદાસને હોડી પોતે બંધાયો હમદાશે બરવાડને કહ્યું કે તું મારે નથી પરણવું એમ જોલ્યા કરજો; તો તને પરણાવશે બરવાડે હા પાડી, ને હમદાસ પેલી કુમારીકાને લઇને પોતાના ઘેર ગયો.

હવે પાંચે જણા પાણી પી આવીને પેલો ખટલો કુવા આગળ લઇ ગયા ત્યારે બરવાડ બોલ્યો “ભાઇ મારે નથી પરણવું નથી મારે પરણવું” ત્યારે પાંચે જણાએ કહ્યું કે કોનો રહે તને હમણાં પરણાવીએ છીએ, એમ કહીને તેને કુવામાં નાખી દીધો હવે પાંચે જણા ભાણેજને ઘરે આવવાને પાછા ફર્યા ધર આગળ આવ્યા ત્યારે મામાએ ભાણેજને ઝોટલે બેસી હોડો મગડાવતો બેઠને હમદાસને પુછ્યું, કે ભાઈ અમે તને કુવામાં નાખી આવ્યા; ને તું જીવતે બેઠો છે એ શું ? ત્યારે તેણે કહ્યું, કે તે કુવામાં છ પરી ઝો છે, તેમાંની એક મારી સાથે પરણી એમ કહીને પેલી કુમારીકાને બેઠને પાંચે જણાએ પરીઓને પરણવાને વાસ્તે કુવામાં પડવાનું કપુલ કર્યું પણ હમદાસે કહ્યું કે તે પરીઓ કુવાને તળીએ છે, તેથી તમે જો બંદીના પડ બાંધીને પડો તો તમને મને ચોર મામા અને પટેલે તે કપુલ કર્યું પછી હમદાસ પાડોસીઓના ઘરમાં જઇને પાંચ બંદીના પડ વેચાતા લઇ આવ્યો તે લઇને પાંચે જણાને સાથે પરણાવાના હમંમથી અને હોડો હમદાસ તેઓનું મટલું કરવાના વિચારથી તેઓની સાથે ગયો છએ જણા કુવાના આગળ આવી પહોંચ્યા પછી ત્યારે મામા તમા પાંચમા પટેલે પુશીથી એક એક પડ છાતી સાથે બાંધીને કુવામાં પડીને પરી સાથે પરણવાના વિચારથી કુવાની પાળ બેપર બેમા રહ્યા પણ અંદર પડવાની

કોઇની છાતી ચાલી નહીં પછી ઠગદાસે પાંચે જણાને કહ્યું કે તમારી મરણ હોય તો કું તમને ધકો મારું પાંચે જણાએ હા પાડી ઠગદાસે પાંચે જણાને ધકો મારી અંદર પાડ્યા ધંદીના પડ માંધેલા હોવાથી પાંચે જણા કુવાને તળીએ જઈ બેઠા એ પ્રમાણે સવર્ધ ઠગના છોકરા ઠગદાસે અગીઆર માંણસના જીવ લીધા પછી ઠગદાસે ધરે જઈને પેલી કુમારીકાની સાથે લગ્ન કરીને સુખેથી પેલો આર ઠગનો ખબરો ભોગવ્યા.

સાર.

દોઢ આનાની વાત ઉપર સાર એટલેજ લેવાનો છે જે આપણે કોઈનું જીવું કરવા જઈએ તેમાં આપણું સારું થવાનું નથી અને પરમેશ્વર પણ રાજી રહેતો નથી.

સાચા દેવ કોણુ ?

કોહરો.

અહીં તાપ્તી આપણે કરીએ કોઇની સેવ,
મનમાં ઠગલા હોય જે પામીએ તતખેવ.

અંક ૧ લો. પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થગ—આકબરનું વિચારમુવન,

આકબર અને ગિરગલ.

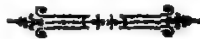
આકબર—ગિરગલ આ સધળા દેવો જુઠા છે કેમકે મેં ધણા પીરો દેવો મનાવ્યો. વિગેરે નેટલા. પ્રખ્યાત દેવ છે તેટલાની મનાતા કરી પણ કોઈએ મારી ઠગલા પુર્ણ કરી નહીં.

બિરમલ—ખુદાવંદ એમ નહીં બોલો કારણ કે કોઈપણ દેવ સાચો નીકળી આવે માટે આપ ને સો દેવને એક સરખી ઉપમા આપો છો તે લાયક નથી.

આકબર—(યુસ્તુમાંથી) એ બિરમલ તું કહે છે કોઈપણ દેવ સાચો છે અને અમારે સાચો છે તમારે એક મહીનાની અંદર તે સાચો છે એમ નહીં બતાવે તો હું તારાં ધાણીએ ધાણીને તેલ કાઢીશ.

બિરમલ—જહાંપના ને આપની કોઈ પણ દેવ અથવા પીરપર આસ્તા નહીં હશે તો હું ખરેખર દેખાડી આપીશ.

આકબર—આજથી જા હું તને તે બાબતને માટે એક મહીનાની મેતલ આપું છું. (બિરમલ જાય છે.)

પ્રવેશ બીજો.

સ્થળ—રસ્તો.

(બિરમલ એકલો)

બિરમલ—મનમાં) અહો આજે બાદશાહની મેતલને ઓગસૂતીસ દીવસ તો થયા માટે તે બાબત પર લક્ષ્ય કરીને ખબર કાઢવી જોઈએ નહીં તો આપણું આવતી કાલ મોત છે ને ને કરવું છે તે એકજ દિવસમાં કરવાનું છે માટે જેમ અને તેમ ચાલ કરી ખબર શાવું ઠીક છે [એટલામાં એક મરી અંબલા ગણેશને પસંદતા કેટલાક દેહ નીકળે છે.]

માલો—અદ્યા પોલા

પોલો—તારા બાપનો મુઘવાર, તું તે જોર કરતો નથી, ને વળી મને
કહેય કે ખેંચને.

માલો—બધા માણસ, બળતો કરતો નથી ને આટલી મગરબી થાને
કરેય.

પોલો—અદ્યા માલા, તારે મારખાર ખાવેસ કે અખારા ! મગરબી તું
કરેય કે હું જરા વચાદ કરીને તો બોલ.

માલો—હવે છાને મરીય

પોલો—મરને તુંને તારો બાપ

માલો—પણ પછે તારો કાકો વજીર હાથ બીભા, જરા વચારીને
બોલ (એટલામાં બિરબલની નજર તેમના તરફ જાય છે
તેથી તેને ક્યાં દાટે છે તેની ખબર મેળવતો તેમની
પાછળ જાય છે, આમળ ચાલતા એક બીમાં પટેલ કરીને
કણુથી મળે છે.

બીમો—હલામ હાથ સલામ છે,

બિરબલ—મહું સાહે.

બીમો—હાથ અમુ સરખું કાંઈ કામકાજ હોય તો શરમાવીએજી.

બિરબલ—આજ એક તારું કામ પડ્યું છે.

બીમો—હું કામસે માહારાજ ?

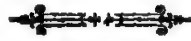
બિરબલ—આ ઢેડ લોક આ ગણેડાને જ્યાં દાટે ત્યાં કાંઈ ન જાય
એવી રીતે કમર ચણી આવજો.

બીમો—મહું સાહે મહારાજ.

બિરબલ—પણ જોજો હોકે એ વાત કેઈ જાય નહીં.

બીમો—નહી હાથ નહી કાંઈ જાય નહીં.

બીરબલ-મણી રલાં પછી મને ખબર કહેવા આવળે.
બીમો-હીક, એમાં તે કાંઈ કહેવું પડતું હશે ?

પ્રવેશ ૩ બે.

રથળ બીરબલનું ઘર.

બીરબલ અને તેની બી પછીથી ફોમે.

બીરબલની બી-કેમ પ્રાણનાથ આજે મોડા પધાર્યા ?

બીરબલ-ખારી આજે હું કામમાં રોકાયો હતો.

બીરબલની બી-એવું તે શું કામ પડ્યું હતું ?

બીરબલ-સહેજ.

બીરબલની બી-તોય કહો તો ખરા.

બીરબલ-એમાં શું કહેવુંનું ? તમને બી જાતને કહેવામાં ફાયદો નથી

બીરબલની બી-ના ના મારા સમજો ના કહો તો.

બીરબલ-જો હું અને અઠમર પાદશાહ એક દીવસ વિચાર જીવનમાં
બેઠા હતા, ત્યાં બાદશાહે કહ્યું કેાઈ દેવદેવસ્થાન સાચું
નથી ત્યારે મેં કહ્યું કે બે આરથા હોયતો સર્વ દેવ
સાચા અને આરથા ન હોયતો સર્વ જીવ સમજવા આથી
રાજાજીને યુરસો ચડશે અને કહ્યું કે હે બીરબલ આ
બામતમાં એક મહીનાની તને ગેતલ બધીને કહું છું કે બે
એક મહિનાની અંદર અઠમર સંપૂર્ણ મહીને ખબર નહિ

લાવે તો હું તારું ઘાણીએ ઘાલીને તેલ કાઢીશ પછી
આજ રસ્તે કંટલાક ઢેઢ એક મરી ગયેલા મલેકાને ધસડી
સઈ જતાં હતા તેની તરફ નજર જતાં હું તેની પાછળ પાછળ
થોડે સુધી ગયે એટલામાં આ ગામના પેલાં બીમા પટેલને
મળ્યો. એટલે મેં તેને કહ્યું કે આને જ્યાં દાટે તેના
પર કે પર ચણી આજને આજ ખપ્પર દેવા આવજો માટે
માટે હમણાં આવવો જોઈએ.

ખીરખલની સ્ત્રી-કહે કીક, પશુ પેઝા આવે એજની બીમા પટેલ,

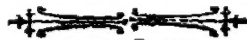
ખીરખલ-ક્યાં છે ક્યાં છે બીમા પટેલ,

ખીરખલની સ્ત્રી-ઓ આવે.

ખીરખલ-હા ખરેખર તેજ (બીમા પ્રવેશ કરે છે)

બીમા-હા પાંચ બોનની વાડીમાં દાટીયો છે ને તેના પર વળી
એવું ચપ્પુ છે કે એના પીરના પીર આવે તો પશુ ઊઠવા
પામે નહીં,

ખીરખલ-શ્યામશ્ચ બીમા ? શ્યામશ્ચ (પછી ખીરખલ પોતાની સ્ત્રીની
રજા લઈને જાય છે.)

અવેશ ચોથો.

(૨૩જી) કચેરી.

અકબર ખીરખલ પ્રતિહાર વિગેરે.

ખીરખલ પશુ એકલો બેઠો છે અને સિંહાસન પશુ ખોલી પડ્યું
એટલામાં પ્રતિહાર મેકી પોકારે છે અને અકબર દરશીજના ધારા
પ્રમાણે સિંહાસન પર બેસે છે, અને સપળા સલામ કરે છે.

અકબર—આજ તુમહારા મહિના પુરા હવા એર અબર લામા.

ખિરખલ—હાજી

અકબર—કયા લાયા ?

ખિરખલ—સારી લાયા હું સાહેબ.

અકબર—જે લાવ્યા હોય તે જલદી કહો.

ખિરખલ—આગા ખુદાવંદ એમ કહીને બોલવા માટે છે, સાહેબ.
આની વાડી છે તેમાં એક ચોક્કીયા ખીરની કુખર છે તે
સહુને રળે છે અને આશા છે કે તમને પણ રળશે.

અકબર—અને હદી ના ફળે તો ?

ખિરખલ—આપ જે હુકમ કરમાવશે તે માથે થસવીશ.

અકબર—આપણી જે કરાર છે તે.

ખિરખલ—જે નહી ફળે તો જેવી આપની આગા.

અકબર—ચાલો તે જમા મને બતાવો.

ખિરખલ—ચાલો સાહેબ.

અકબર—હુકમ કરો કે કચેરી બરખાસ્ત કરો.

ખિરખલ—આપની આગા [પ્રતિહારનો] કચેરી બરખાસ્ત કરો.

પ્રતિહાર—કચેરી બરખાસ્ત.

(સરવે બધા છે.)

ગાયનોના શોખીનો માટે.

શ્રી ન્યુ ફોનોગ્રાફ ગાયન ઉર્દૂ રેકર્ડ ગાયન સંગ્રહ	૩-૮-૦
સંગીત કળાધર-પ્રહર ગાયન ભંડાર	૦-૧૨-૦
૫૫ ગઝલ સંગ્રહ ઉર્દૂ ગઝલ કાવ્યમાળા	૦-૧૨-૦
રશ્મીક ગાયનમાળા અથવા રાગ વીલાસ	૦-૪-૦
મધુર મોહીની અથવા સુંદર ગાયન	૦-૪-૦
સ્વર્ગ મોહીની અથવા મધુર ટહુકાર	૦-૪-૦
પુલનહાર-ગાયન સંગ્રહ	૦-૪-૦
સંગીત ગાયન પ્રકાશ અથવા નાદ સંગ્રહ	૦-૪-૦
સુરતની સુરત અથવા સુવર્ણમાળા	૦-૪-૦
મનહર ગાયન સંગ્રહ અથવા ગાયનમાળા	૦-૪-૦
સુવર્ણ હારમાળા અથવા હૌશનો હાર	૦-૪-૦
સુભાષની મોહિની અથવા મીઠું ગુલગુલ	૦-૪-૦
અનંતે બહાર અથવા નાદ સંગ્રહ.	૦-૪-૦
મનરંજન રમુછી ગાયન સંગ્રહ	૦-૪-૦
લોકપ્રીય ગાયન સંગ્રહ	૦-૪-૦
હારમોનીયમ શીક્ષક ભા. ૧-૨-૩ રેકર્ડો	૧-૦-૦

અભિલાષ ટેકાણું

સા. હલ્દુભાઈ નારણકાસ ભુકચેલર

લીમસાચો-મુરત.

